

een van die wonder-mooie stadsgrachtjes, die alleen in Brugge te vinden zijn, staat de jonge Free, de hoofdfiguur van het boek, de schoonheid van een der eerste Meiavonden te bewonderen. Met den stil-bewonderenden mensch dus op den voorgrond, geeft de auteur van deze schoonheid de volgende, fijn-impressionistische beschrijving, die, door de plastische kracht der woordkunst wordt tot een geschilderd natuurfotografie.

Leunend op 't halfvermolmd latwerk, dat zijn achterhofje van het Gruuthuuzereitje scheidde, stond jonge Free de wedergeboorte van den Mei te genieten.

't Was alles teer, bleek goud, dat uit den hemel lichtte en de heele omgeving met ambergele klaarte vulde. Een wonderbaar licht! Het sidderde in de lucht, rondom den hoogen Lieve-Vrouwentoren; het daalde in 't water en trok een goudvoort tot onder den donkeren boog van het brughoofd; het kleeftde aan de grijze muren en blonk in de starende ruitjes van de oude heerenwonen.

De lauheid van de eerste lentedagen hing in de lucht. Ze streelde de ontrouwde, sprankelende balsemknoppen van de kastanje, het poeierig licht neerstuivende loof van den zilverberk, de neerdruipende, lange blaadjes van den treurwilg en vooral ginder in het helst verlichte hoekje, den rozigen hagedoorn, die met weelderige mildheid zijne geuren verspreidde.

Een schildering in woorden heeft altijd dit tegen, dat men niet in één blik het gansche tafereel omvatten kan, zooals dat mogelijk is ten opzichte van een geteekend, een in kleuren en lijnen weergegeven beeld. 't Is veel moeilijker één indruk zich te vormen, omdat de afzonderlijke deelen van het geheel altijd naast elkander blijven. Eerst als men al de details in zich heeft opgenomen en in hun onderling verband ziet, eerst dan ontstaat de impressie. Maar dan spreekt ze ook even sterk schier als de indruk, dien men door visueel beschouwen krijgt, omdat deze laatste, ofschoon langs een gemakkelijker weg, toch ook tot de ziel komen moet.

In deze beschrijving nu staan de details ook naast elkaar, zoodat men telkens iets anders ziet. Maar vereenigt men, door herhaaldelijk lezen, de verschillende trekken, dan krijgt men één duidelijk beeld. Dan ziet men ook onmiddellijk wat er volgt.

Het was alsof geur en licht en lauheid één geworden waren om met hun driedubbele bekoring een blijde Meisiel om het Gruuthuuzereitje te tooveren. Alles stond er roerloos te genieten, verwonderd en gelukkig te staroogen als hij den aanvang van een zachte verrukking.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULMANN.

CHH.

In verband met het Tractaat van de Reformatie der Kerken stond ook een polemiek met Dr H. A. J. Lütge, predikant bij de Ned. Herv. Gemeente te Amsterdam, naar aanleiding van diens voorrede, geplaatst vóór den derden druk van Jehova Tsiddken: de Heere, onze Gerechtigheid, in November 1883 verschenen. Dit werkje, indertijd te Elberfeld bij gelegenheid van het Eeuwfeest der Kerkhervorming, door Dr Friedrich Sander gepubliceerd, en door Kohlbrügge in 1882 uit het Duitsch vertaald, noemde dezen Naam des Heeren „de geloofs- en strijdkracht der Kerkhervormers". Het was dan ook alleszins gepast van Dr Lütge om bij het Lutherfeest in 1883 deze Jehova Tsiddken nogmaals onder het bereik van ons vaderlandsch publiek te brengen. Slechts deed het pijnlijk aan, dat hij op deze uitgave een partijstempel zette, door, in de voorrede, een aanval te richten op hen, die op reformatie van den kerkstaat aandrongen.

Bedoelde aanval luidde aldus:

„Nu is haar (n.l. der Kerke) toestand hachelijk, men ziet hare pilaren uergeworpen, het schijnt, of alles verbroken zal worden en dit eenmaal zoo vast gebouwd, dat God in deze landen had opgericht zal ineenstorten. Wel gvereen velen voor kerkherstel, maar niet met verstand. Ach, dat men eens gverde met verstand en eenvoudigheid op het voetspoor der hervormers den lastbrief wilde openen, dien men heeft van Christus, den Koning Züner kerk, d.i. te prediken: de gerechtigheid des geloofs, zonder naar iets anders om te zien of naar iemand te vragen. Die prediking toch is der zonden gif en aller vijanden dood. Eenmaal stortte 's pausen stoel er door ineen, en nogmaals zal de stoel of heerschappij van alle dwalingen en schadelijkheden instorten, als de groote God het geeft, dat de hand wederom geslagen wordt aan dezen hamer des Geestes, die de steenrotsen te morzel slaat, — aan dit zwaard des Geestes, dat doorgaat tot de verdeeling der ziel en des geestes en der samenvoegselen des mergs en een oordeeler is der gedachten en der overleggingen des harten. Velen echter schijnt dit middel, die prediking te een-

Als het eerste beeld levend is geworden, gevoelt men die stilte vanzelf. Die is er, met de impressie. En daarom sluit uw gedachte ook weer direct aan, als de auteur voortgaat:

Het was er stil als in een kloostertuin.

Het water rolde over de nabijliggende kleine sluis met een gedempt gemarmel als een veraf gepevel.

De merel zat stom in de kastanje en repte geen veer. Alleen hoorde men heel duidelijk den rustigen slag van de hagelblanke zwanen, die uit de donkerle van het bruggewelf, midden op de tintelende goudvoort, naar den jongen Free kwamen toegeroeid.

Men lette nu eens op het zeldzame effect van dit laatste stukje: het monotone gemarmel van 't water en de regelmatige zwemslag van de zwanen verstoren de stilte niet, maar verhoogen die. Als de drukke merel in actie was, dat zou de stilte breken, maar die „repte geen veer". En zoo geven deze beweeglooze merel en de zich bewegende zwanen beide een zelfde stemming aan het geheel, terwijl ze niet eenzelfde deel uitmaken van dat geheel. Dat nu zijn de fijne nuances, die het moderne proza zoo impressionistisch maken, dat we van een schilderen in woorden kunnen spreken. En als men nu nog eens bij den jongen Free gaat staan achter het halfvermolmd hekje, en men neemt nu alle afzonderlijke indrukken te zamen, dan leest men niet meer in een boek, maar men staat voor een schilderstuk.

Een tweede stemmingsbeeld, genoten van hetzelfde plekje aan 't Gruuthuuzereitje.

Weer is 't een mooie avond, wat verder in den tijd nu, maar thans zien we de omgeving in maanlicht.

Geheel anders is nu het effect:

Het (licht) verontstofflijkte met een zacht waas den lijnen bloei der oude heerenwonen, die daar verrees als een gestolde droom van wereldsche weelde; het gleed langs het koele water met glimmenden weerschijn en trok een zilverklare voort tot onder den donkeren brugboog, waar het geheimzinnig leefde en stierf als in een grot.

Daar ligt de stemming van het mystieke over het oude patriciërshuis uit Brugge's grooten tijd, met z'n rijkdom van ornamentiek en lijnen, ligt in het zilverlicht als een tooverpaleis te sluimeren — hoe fijn is dan de beeldspraak: als een gestolde droom! — de donkere brugboog, die heel breed is, omdat er een poortgebouw op staat, is als een grot, waarin het licht slechts ten deele schijnen kan.

Nu is er ook stilte, maar een geheimzinnige, levenlooze stilte. Ge staat nu met zekere spanning

vondig of te eenzijdig toe, om het gewenschte doel te bereiken. Daar moet toch iets bij, dat moet toch iets aan toegevoegd, zoo zegt men: „werken" wil men het niet noemen, men geeft het liever andere benamingen, maar welke benamingen men het ook geven moge — werken zijn het en werken blijven het, die men naast de verkondiging der gerechtigheid Gods, die wij alleen door den geloof deuchtig worden, een plaats geeft, en waardoor men het bloote zwaard als met een scheide bedekt. Neen, het valt zoo gemakkelijk niet, dit zwaard alleen aan te vatten, als het wapen des Geestes, en daarmede alleen de oorlogen des Heeren te voeren. Daarvoor mogen onze tapijten wel zoo los liggen, als die van Luther, gelijk Dr Kohlbrügge (in zijne aantekeningen op bladz. 14) van dezen hervormer zoo juist heeft gezegd. Eer en voordeel is er niet bij te behalen, wel allerlei miskenningen, misdadigheden, kwellingen en bedreigingen, niet alleen van onze doods-vijanden, satan, zonde en wereld, maar ook meer dan eens van onze vrienden, en men dient wel, evenals deze man Gods, niemand te vreezen, dan God alleen. Het heil echter is des Heeren en de uitkomst is zeker. Dat de gemeente en hare leiders ook in onze dagen dit verlaten pad eens weder konden en mochten inslaan, dat zij niets anders wilden weten, hooren en prediken, dan Christus en Dien gekruisigd, den Joden wel een ergernis, den Grieken wel een dwaasheid, maar hun, die gelooven, beide Joden en Grieken, de kracht Gods en de wijsheid Gods tot zaligheid. Waarlijk het kerkherstel zou zich zooverre niet laten zoeken, want in Christus Jesus, als de „Heere onze gerechtigheid", is leven, gezondmaking en kracht.

De strekking dezer woorden resumeerde Dr Kuyper in De Heraut nr 315, als volgt:

1o. dat wel de toestand der kerken allerhachelijkst is en dringend kerkherstel vereischt; maar

2o. dat degenen die dusver in deze landen voor kerkherstel gverden en gvereten, dit doen zonder verstand.

3o. dat deze „gverenaars zonder verstand" weigeren in het voetspoor der hervormers te treden.

4o. dat deze „gverenaars zonder verstand" nog iets anders willen en bedoelen dan Christus en dien gekruisigd.

5o. dat deze „gverenaars zonder verstand" het Woord Gods, d.i. het zwaard des Geestes, krachteloos maken, door het te bedekken met iets anders.

en 6o. dat deze „gverenaars zonder verstand"

maast den jongen Free ge luistert, of ge niets hoort!

En daar beginnen opeens al de klokken der stad het inwijdingslied van 't Pinksterfeest, naar Vlaamsche gewoonte aan den vooravond van hoogedagen, tegelijk!

En al de klokken begonnen nu te luiden voor den Pinksterhoogdag. De Salvatorskathedraal zette de hymne in met zwaaiende brons-trillingen, die in plechtige herhaling ontploften; dan viel de zachtere Lieve-Vrouwen-klok in, als de vrouwelijke stem in een tweezang, dan volgde St-Jacobs en St-Walburga, St-Gilles en de Magdalena, St-Anna en Jeruzalem met hoog en laag, met kort en uitdruinend geluid in het aanzwellende koor; de Roode en Zwarte Zusters, de Begijnen en de Theresianen (kloosterklokken) kwamen haastig aangeklepeld met zilveren slagjes, fijn als kinderstemmetjes. Al de klokken van de vrome stad leefden! Ze kwamen van bij en ze kwamen van ver, ze slingerden malkander hun geestdriftig gejubel toe, ze botsten met hun metaalslagen tegen malkander aan, losten zich in malkander op, vloegen over dak en torenspits en verwekten ginder hoog een leven boven het menschenleven en deden door de bewogen lucht als op reuzenwieken één machtige, ontroerende en verrukkende harmonie zweven."

En gij, lezer, staat aan het Gruuthuuzereitje in 't zilverig maanlicht, roerloos bij al dat beweeg te luisteren!

„De klokken luiden het slagwoord van ons hart."

Hier brengt de woordkunst u zelfs verder dan de beeldende kunst. Want niet slechts ziet ge een schildering van middeleeuwsch bouwwerk in mane-glaans, maar ge hoort bovendien den klokkenzang, die gansch de stilte vervult....

Ge kijkt op — en ge zit in uw kamer, met een simpel boekje in uw hand!

Ge hebt gelezen, maar niet minder gezien en gehoord!

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

VIII.

Das Lied von der Erde te Utrecht.

In dithyrambische vreugdeklanken eindigde Beethoven's 9e. Het was, alsof de idealist, die haar slot dichtte, niet aan het einde kon komen van zijn blijdschap om wat hij gevonden had; om de groote, alles omvattende liefde voor wereld en menschheid, die hem deed juichen; om die Freude, wier schöner Götterfunken hem geheel onder haar bekoring had gekregen.

de prediking van de gerechtigheid des geloofs verzakken door er werken bij te willen doen.

Voor die acte van beschuldiging nu was De Heraut Dr Lütge dankbaar, inzoover deze Neo-Kohlbrüggaan, die tevoren nimmer in het openbaar vat op zich gaf, zijn denkbeelden nu eindelijk eens publiek geformuleerd had. De openlijk toegeworpen handschoen werd daarom in vollen ernst opgenomen.

Voorop stelde Dr Kuyper daarbij, dat er met Dr Lütge geen verschil bestond tén aanzien van de belijdenis, dat God de Heere alleen de Reformatie der Kerken is, en dat alle goede reformatie alleen komt door de gehoorzaamheid des Woords. Dit toch was ook in het Tractaat breed uiteengezet en uitvoerig aangetoond. Het verkeerde echter in het standpunt van Dr Lütge lag, volgens Dr Kuyper, in tweeërlei fout; 1o. daarin, dat hij wel het prediken van het Woord aanbeval, maar het doen van het Woord op het terrein der kerkregering afkeurde; en 2o. dat hij zich een dualistische voorstelling vormde van het werk van den Heiligen Geest, waar hij kerkherstel door den Heere God stelde tegenover de aandrift tot kerkherstel bij de ambtsdragers.

Het punt waarin we dezen pleitbezorger van het kerkelijk Legitisme weerstaan en tegen spreken is dit: Dat ooit ofte immer een kerkgeerder, zich door schuldbesef of welke drijfveer ook, ontala-gen zou mogen rekenen van den plicht der gehoorzaamheid, om de zaken in Gods kerk alzo te doen loopen als God de Heere dit in zijn Woord eischt. Wat we afkeuren en bestrijden is, het zogen, dat wij om onzer zonden wil lijdellijk den ongehoorzamen toestand aanzien mogen en dragen moeten. Ja, wat niet zonder protest mocht geduld, was de bewering, dat de kerkgeerder in zondigen kerkstaat de handen slap moet laten hangen, totdat het God belijft op eenige buitengewone wijze orde te scheppen in den chaos.

Van Neo-Kohlbrüggaansche zijde werd hierop geantwoord in de brochure: Een woord inzake De Heraut en de Voorrede — Jehova Tsiddken, door W. des Bergeries. Amsterdam, Scheffer & Co. Februari 1884.

Belangrijk zijn voorts de artikelen in De Heraut, nrs 333—338 over de tractementsquestie in verband met de reformatie der Kerken.

Onder in voortd zoo stil v door de Erde. Dez Hij verwa met Beel lief, zooa doch nu i blauen lie het heeft

Ik mog het groote zien. De en Mahle symphonij daarbi nog mi met ork schikten : gansche w plaats te wereld aa hoven do kroont en begin af haar mee welijks u volkomen Er is mensch afscheid schap kee het moge om bij b vidueel g heid los door ha heid te b edelste sn

Wat ze niet te se naar mijn Tijds (8s eenige bl terugkom nog onke Het laa de gansch blijft. De bas staa pondereer hobo, vio de rust g ondanks niet. Dez Israël, nadenken

Das Li schreven lief hij d het hem dat dit n slechts 46 door een neesheer, te leven. Symphon fängt en t maken, g hebben, A als voors hem doo voor den en in onb hem huld de wereld blik, zoo gevoelend sterven. Z leven er doch alle op den s gezien er Welnu, Erde. Ee van den o van den i zijn Chine welke hez zen, die dat ge ge slotte in zaak. Eve zulk een dan ooit daarover om afsche lied „Der oogen slc van de v stemming

Die In a Mit s — Die